

Základy typografie a psaní dokumentů

Pojmenování **typografie** zní strašně učeně. Ale *je to jen souhrn zásad a pravidel, jak upravovat dokumenty* pro tisk, aby vytištěné vypadaly dobře a daly se pěkně číst a prohlížet.

Těchto pravidel je velmi mnoho. Proto jsem pro vás nachystal výběr těch zásadních pravidel pro běžné dokumenty, které byste měli dodržovat, a pak budete vždy IN.

1. **Pište česky!** Nic tak neodradí čtenáře, jako gramatické chyby (snad budou číst proto, aby spočítali, kolik chyb tam máte a pak vám to dali „vyžrat“).
2. Většina lidí neumí provádět úpravy textu při jeho psaní (až na výjimky). Proto **doporučuji nejdříve napsat celý text**, včetně členění na odstavce a nadpisy, **teprve potom dělat úpravy**. Úpravami myslím:
  - a. *nastavit stránku* = nastavit šířku okrajů, nahoře by měl být o malinko širší než dole, nastavit základní velikost písma, jeho typ (Při úpravách stránky si uvědomte, na jaké tiskárně se bude váš text tisknout. Pokud to nevíte, nechejte všechny okraje alespoň 1,5 cm. Jehličkové a starší inkoustové tiskárny většinou nevytisknou nic dole 1,5 cm od kraje listu, laserovým stačí menší okraj – kolem 0,5 cm.);
  - b. *nastavit vlastnosti odstavců* = řádkování, mezery mezi odstavci, případně odsazení prvního řádku, jestli a jak se mají dělit slova na konci řádků, zarovnání odstavců (doleva, na střed, doprava anebo do bloku = roztáhnout text na celý řádek, a přitom pravidelně mezeru z konce řádku rozdělit mezi jednotlivá slova).
    - Pokud nastavíte dělení slov na konci řádku, měli byste nastavit, aby se dělily maximálně dva řádky za sebou.
    - Pokud dělíte slova, neměli byste dělit poslední slovo odstavce. Pokud to nejde nastavit, hlídejte rozdělení, aby na posledním řádku nebylo „existující“ slovo – např. sou-**bor**, pra-**les** atd.
    - Měli byste (většinou to program hlídá sám) dávat pozor na sirotky a vdovy – to jsou osamocené řádky víceřádkového odstavce na začátku či konci stránky.
    - Pro zarovnávání textu pod sebe použijte tabulátor. Pokud chcete zarovnat více řádků, můžete text napsat, poté označit potřebné řádky a nabídkou Formát – Tabulátory si nastavit jak umístění, tak způsob zarovnání.
3. Při psaní **dodržujte základní zásady typografie**:
  - a. *Přechod na nový řádek* dělá program sám, Entrem se oddělují odstavce. Pokud chcete přejít na další stránku (neplatí pro naplněnou stránku = automatický přechod), použijte nabídku Vložit – Konec stránky. Nikdy nepřecházejte pomocí Enter – při každé změně počtu řádků na stránce se vám veškerý následující text přesune o tento počet řádků a zruší se vám zarovnání dalších stran.
  - b. V textu *mezi slovy se dělá jen jedna mezera*, více mezer je vidět a program má problémy se zarovnáním.

- c. *Jednopísmenné předložky a spojky* nesmí zůstat na konci řádku (s, k, v, z, u, o, a, i). Za ně je potřeba místo obyčejné mezery vložit nezlomitelnou mezeru Ctrl + Shift + Mezerník (v Linuxu Ctrl + Mezerník).
- d. Nezapomínejte na *tečky za zkratkami*, pokud tam patří (např., tj., MUDr., ...).
- e. *Interpunkční znaménka* oddělují věty, proto jsou hned za slovem a za nimi je mezerka: ., : ; ? !
- f. *U uvozovek* (používejte „české“ uvozovky. Pokud vám samy naskočí, dolní jdou napsat pomocí (levého alt) L Alt+0132 na numerické klávesnici, horní L Alt+0147) a *závorek* se dělá mezerka před i po znaménku. Uvnitř se ale mezery nedělají. Příklady:
  - Řekl: „To jsem blázen!“ A pak odešel.
  - Slova (krátká i dlouhá) tvoří věty.

Pokud chcete použít jednoduché uvozovky, L Alt+0130 nebo L Alt+0145 („text“)

- g. *Pomlčky* naskočí samy, pokud před ní i po ní uděláte mezeru a napíšete další slovo. (Pokud to takto nejde, pomlčka se dá také napsat pomocí L Alt+0150.):
  - Pomlčka ve větě: Jsem – mohl bych být – cvok.
  - Rozsah např. času nebo dní: 9–12 h., 7.–15. 4.
  - Pomlčka by neměla být na konci řádku – plete se s rozdělením slov.
- h. *Spojovník/rozdělovník*: Frýdek-Místek, Vyškov-Předměstí, ...
- i. *Cizí znaky* jdou většinou napsat pomocí kódu, nejčastěji L Alt+číslo. Jaký kód zjistíte, když si otevřete program Mapa znaků (Najít – Mapa znaků). V něm si najdete daný znak, kliknete na něj a vpravo dole se vám objeví kód, jak znak napsat.